

Αερόστατα και πηδαλιουχούμενα

Το στολισμένο με κορδέλες τεράστιο αερόστατο, ανυψώθηκε στον ουρανό του Παρισιού, ενώ 300.000 λαού παραληρούσαν από ενθουσιασμό. Ο Ιωάννης Πιλάτρ ντε Ροζιέ (1756 - 1785) και ο μαρκήσιος ντ' Αρλάντ ήταν οι πρώτοι άνθρωποι που μπόρεσαν να διανύσουν μια απόσταση στον αέρα, υπερνικώντας τη βαρύτητα. Ήταν 21 Νοεμβρίου του 1783. Στη χρεοκοπημένη Γαλλία, οι πεινασμένοι βρήκαν θέμα να τους απασχολεί, μήπως και ξεχάσουν τα βάσανά τους. Ο κόσμος έμπαινε στην εποχή της αεροναυτιλίας. Το πριν από 43 χρόνια εγχείρημα του ντε Μπακβίλ είχε κιόλας ξεχαστεί.

Ο μαρκήσιος ντε Μπακβίλ προχωρούσε το σχέδιο για την επίτευξη του μεγάλου σκοπού της ζωής του με κάθε μυστικότητα: Ήθελε να είναι ο πρώτος άνθρωπος που θα πετούσε. Ως την εποχή του, πολλοί είχαν προσπαθήσει. Όμως, όλοι είχαν γκρεμοτσακιστεί. Όλοι οι προηγούμενοι, ήθελαν να μιμηθούν τα πουλιά και φορούσαν φτερά στα χέρια τους. Ο μαρκήσιος σκεφτόταν πως ο άνθρωπος δεν είναι πουλί. Για να πετάξει, λοιπόν, χρειαζόταν όχι δύο αλλά τέσσερα φτερά. Αυτό ήταν το μεγάλο μυστικό του. Χωρίς να προχωρήσει σε λεπτομέρειες, εκμυστηρεύτηκε στους φίλους του πως θα ήταν ο πρώτος άνθρωπος που θα πετούσε. Έβαλαν τα γέλια. Ο ντε Μπακβίλ τους έδωσε ραντεβού για τις 19 Μαρτίου του 1742.

Το έμαθε όλο το Παρίσι. Την ορισμένη μέρα, πλήθος περίεργοι μαζεύτηκαν στις όχθες του Σηκουάνα, έξω από το σπίτι του μαρκήσιου. Ο ντε Μπακβίλ παρουσιάστηκε στη στέγη. Φορούσε ολόσωμο μαύρο ρούχο με κολλημένα στα μπράτσα και στις γάμπες του τέσσερα τεράστια φτερά. Στάθηκε στην άκρη της στέγης. Το πλήθος κοιτούσε βουβό. Ο μαρκήσιος πήδησε στο κενό. Η βουτιά διάρκεσε μερικά μέτρα. Με το φύσημα του ανέμου, πήρε μια σχεδόν οριζόντια κίνηση. Ο κόσμος ξέσπασε σε ζητωκραυγές:

- Πετάει! Πετάει!

Ο μαρκήσιος πλανιόταν ομαλά, καθώς τα τεράστια φτερά τον συγκρατούσαν.

Κατευθυνόταν προς την όχθη, όταν ένα πιο δυνατό φύσημα τον παρέσυρε ψηλά πάνω από τις στέγες. Έπειτα, άρχισε να πέφτει σα λιθάρι. Βρέθηκε στο κατάστρωμα μιας μαούνας που κινιόταν στο ποτάμι. Ο κόσμος έτρεξε να τον δει. Τα φτερά είχαν γίνει κομμάτια κι ο μαρκήσιος είχε κάταγμα στο πόδι. Ήταν όμως ευτυχισμένος: Είχε πετάξει!

Εκείνη την ημέρα, ο Ιωσήφ Μιχαήλ Μογκολφιέρ (1740 - 1810) ήταν μόλις δυο χρόνων. Ο αδελφός του Ιάκωβος Στέφανος (1745 - 1799) γεννήθηκε τρία χρόνια αργότερα. Μεγάλωσαν στην προεπαναστατική Γαλλία, έγιναν χαρτοβιομήχανοι αλλά είχαν μανία με τις εφευρέσεις. Σ' αυτούς οφείλονται το πραγματικό αλεξιπτωτο, ο υδραυλικός κριός κι άλλες επινοήσεις. Όμως, έμειναν στην ιστορία ως οι εφευρέτες του αερόστατου.

Γέμιζαν ένα μπαλόνι με ζεστό αέρα, ώστε να γίνεται πιο ελαφρύ από τον ατμοσφαιρικό, και κατάφερναν να το ανυψώσουν. Κρεμώντας ένα καλάθι γεμάτο σάκους με άμμο, είχαν έτοιμη την πτητική τους συσκευή. Χρειάζονταν κάποιον πρωτοπόρο να δεχτεί να πετάξει με την αερόσφαιρά τους, όπως την ονόμασαν. Βρήκαν δυο: Τον Ιωάννη Πιλάτρ ντε Ροζιέ (1756 - 1785) και τον μαρκήσιο ντ' Αρλάντ. Τους εξήγησαν τον μηχανισμό: Αν ήθελαν να κατέβουν, δεν είχαν παρά ν' ανοίξουν το μπαλόνι από κάτω ώστε να μπει κρύος αέρας και το αερόστατο να βαρύνει. Αν ήθελαν να ξανανέβουν, θ' άδειαζαν την άμμο απ' τα σακιά, ώστε να το ελαφρύνουν.

Το εγχείρημα έγινε στις 21 Νοεμβρίου του 1783, στο Παρίσι. Ο Πιλάτρ κι ο ντ' Αρλάντ ανυψώθηκαν στον ουρανό, μέσα σ' ένα στολισμένο με πολύχρωμες κορδέλες τεράστιο αερόστατο, ενώ 300.000 λαού παραληρούσαν από ενθουσιασμό. Ήταν οι πρώτοι άνθρωποι, που νίκησαν τη βαρύτητα. Η περιπλάνησή τους κράτησε 25 λεπτά. Είχαν διανύσει εννιά χιλιόμετρα. Δεν μπορούσαν, όμως, να πάνε όπου αυτοί θέλανε. Κινιόνταν στην κατεύθυνση που ο άνεμος τους έστελνε.

Λίγες μέρες αργότερα, δυο ακόμη τολμηροί άνδρες, ένας μηχανικός κι ένας φυσικός, ανυψώθηκαν στα 3.000 μέτρα κι έκαναν επιστημονικές παρατηρήσεις. Μια από αυτές είναι ο πόνος που οι αεροναύτες αισθάνονται στ' αφτιά και στα σαγόνια, καθώς στο ύψος αυτό ο αέρας είναι αραιός.

Στα 1785, ο Πιλάτρ προσπάθησε να περάσει τη Μάγχη με αερόστατο. Όμως, η αερόσφαιρα πήρε φωτιά. Ήταν ο πρώτος άνθρωπος που πέταξε κι ο πρώτος, που σκοτώθηκε σε αεροπορικό δυστύχημα. Τη Μάγχη κατόρθωσε να την περάσει την ίδια χρονιά ο Ζαν Πιερ Μπλανσάρ.

Ο Ζαν Πιέρ Μπλανσάρ γεννήθηκε στη Γαλλία, στα 1753. Ήταν γιος εργάτη κι από μικρός έδειξε κλίση στη μηχανική. Όνειρό του ήταν να πετάξει. Γνώριζε για τις παλιότερες απόπειρες των «ανθρώπων πουλιών», που προσπαθούσαν να μιμηθούν τον μυθικό Ίκαρο χωρίς αποτέλεσμα, και πίστευε πως η λύση βρισκόταν στη μηχανική. Επινόησε μια πτητική μηχανή, κάτι σαν πλοίο με πολλά πηδάλια και φτερά. Όσο κι αν προσπάθησε, το κατασκεύασμά του δεν έλεγε να ξεκολλήσει από τη γη.

Όταν στις 21 Νοεμβρίου 1783 το αερόστατο των αδερφών Μογκολφιέρ ανυψώθηκε στον ουρανό του Παρισιού, ο Ζαν Πιέρ ενθουσιάστηκε. Είχε βρεθεί ο τρόπος να ανυψώσει το μηχανήμα του. Σε λιγότερο από δυόμισι μήνες, προσάρμοσε στη μηχανή του ένα μπαλόνι, σαν αυτό των Μογκολφιέρ, και την έσυρε ως το πεδίο του Άρεως.

Στις 2 Μαρτίου του 1784, ο Ζαν Πιέρ Μπλανσάρ μπήκε στη μηχανή του κι άρχισε τη διαδικασία ανύψωσης. Όλο το Παρίσι τον παρακολουθούσε. Το μηχανήμα παλαντζάρισε, ανυψώθηκε λιγάκι, έδειξε έτοιμο να πέσει, παρασύρθηκε από τον αέρα και, τελικά, σταθεροποιήθηκε. Τότε, ο 31χρονος πια μηχανικός άρχισε την πλοήγηση στον αέρα κανονίζοντας αυτός το πού θα κατευθυνθεί το αερόστατο κι αδιαφορώντας για τη φορά του ανέμου. Το έφερε στην περιοχή των Σεβρών, όπου το προσγειώσε.

Ενθουσιασμός! Ο Μπλανσάρ τελειοποίησε το μηχανήμα του κι άρχισε παράτολμα εναέρια ταξίδια. Το 1785, πέρασε πετώντας τη Μάγχη, με συνεπιβάτη τον Αμερικανό Τζέφρις. Ως το 1809, πραγματοποίησε 64 πτήσεις. Η 65η στάθηκε μοιραία: Το μηχανήμα δε λειτούργησε κι ο Μπλανσάρ τσακίστηκε στο έδαφος. Ήταν 56 χρόνων. Τις προσπάθειες συνέχισε η γυναίκα του, Σοφία, για δέκα ακόμη χρόνια. Στα 1819, το αερόστατο πήρε φωτιά στον αέρα και η Σοφία σκοτώθηκε πέφτοντας στη γη.

Δεκαεννέα χρόνια αργότερα, στα 1838, γεννήθηκε ο κόμης Φερδινάνδος φον Ζέπελιν. Μεγαλώνοντας ακολούθησε το στρατιωτικό επάγγελμα κι έφτασε ως το βαθμό του στρατηγού. Ενδιαφερόταν για τα αερόστατα και παρακολουθούσε από κοντά την τελειοποίησή τους. Κάποια στιγμή, σκέφτηκε πως το πρόβλημά τους οφειλόταν στο σφαιρικό σχήμα που επέτρεπε στον άνεμο να τα παρασύρει.

Κατασκεύασε ένα μακρόστενο αερόπλοιο, με πηδάλιο και με στερεό περίβλημα, μέσα στο οποίο τοποθέτησε ασκούς γεμάτους ελαφρό αέριο, που να του επιτρέπουν να ανυψώνεται.

Δημιουργήθηκε έτσι το πηδαλιουχούμενο «ζέπελιν», όπως ονομάστηκε. Το πρώτο τέτοιο αερόπλοιο δοκιμάστηκε στα 1900. Ανυψώθηκε εύκολα, κινήθηκε στον αέρα προς τη διεύθυνση που επέλεγε ο πιλότος του και ύστερα από είκοσι λεπτά πλοήγησης άρχισε τη διαδικασία προσγείωσης. Κάτι, όμως, δεν πήγε καλά και το πρώτο ζέπελιν τσακίστηκε στο έδαφος.

Ο κόμης βάλθηκε να τελειοποιήσει το δημιούργημά του. Οι συνεχείς βελτιώσεις επέτρεψαν να αρχίσει κανονικές πτήσεις από το 1906. Κατασκευάστηκαν πολλά ζέπελιν, όλα γεμάτα υδρογόνο, και δρομολογήθηκαν σε αερομεταφορές ανθρώπων και εμπορευμάτων.

Με την έκρηξη του Α' Παγκόσμιου πολέμου, τα ζέπελιν χρησιμοποιήθηκαν ως αναγνωριστικά και βομβαρδιστικά. Με αυτά, οι Γερμανοί βομβάρδισαν πόλεις της Γαλλίας και της Αγγλίας. Οι αντίπαλοί τους τα χρησιμοποίησαν προς το τέλος του πολέμου.

Ο φον Ζέπελιν πέθανε στις 4 Μαρτίου του 1917, σε ηλικία 79 χρόνων. Τα ζέπελιν συνέχισαν να τελειοποιούνται, ν' αποκτούν τεράστιες διαστάσεις και πανίσχυρες μηχανές, ώστε να μπορούν να διανύουν μεγάλες αποστάσεις μεταφέροντας ως και εκατό επιβάτες καθένα και πετώντας σε ύψος 150 με 200 μέτρα πάνω από τη γη. Στα 1928, το «Γκραφ Ζέπελιν» πέρασε πάνω από τον Ατλαντικό καλύπτοντας την απόσταση σε 72 ώρες χωρίς σταθμό και μεταφέροντας εμπορεύματα.

Στη δεκαετία του 1930, ο ανταγωνισμός ήταν σκληρός ανάμεσα στο αεροπλάνο, που έμπαινε ακάθεκτο στις εναέριες μεταφορές, και στο ζέπελιν, που είχε ανοίξει τους αιθères στην εμπορική εκμετάλλευση. Στα 1935, ένα νέο αεροπλάνο ήρθε να κυριαρχήσει στις μεταφορές: Το DC-3, η θρυλική Ντακότα, που έμεινε ασυναγώνιστη επί δεκαετίες.

Η γερμανική κυβέρνηση του Αδόλφου Χίτλερ απάντησε, τον Μάρτιο του 1936, με ένα νέο ζέπελιν, το τεράστιο «Χίντεμπουργκ», μήκους 245 μ., με απεριόριστη εμβέλεια, δίκλινες καμπίνες, ζεστό και κρύο νερό, εστιατόριο, μπαρ, σαλόνι με πιάνο και γέφυρες για βόλτα.

Στις 6 Μαΐου του 1937, το καύχημα της γερμανικής αεροναυπηγικής συμπλήρωσε το 21ο του ταξίδι Γερμανία - ΗΠΑ. Ετοιμαζόταν να προσδεθεί στο Νιου Τζέρσεϊ για την αποβίβαση των επιβατών, όταν έγινε το κακό. Ξαφνικά, φλόγες ξεπήδησαν στην πλώρη. Μέσα σ' ελάχιστα δευτερόλεπτα, η φωτιά μεταδόθηκε παντού. Το ζέπελιν γκρεμίστηκε στη γη. Η αιτία της

πυρκαγιάς δεν διαπιστώθηκε ποτέ. Όμως, τα 36 θύματα του δυστυχήματος ήταν αρκετά για να σημάνουν το τέλος των πηδαλιοχούμενων.

Στον σκληρό ανταγωνισμό, το αεροπλάνο νίκησε τα ζέπελιν με τρόπο τραγικό. Τα μεγάλα αεροπορικά δυστυχήματα τότε ακόμα δεν ήταν ορατά. Κι ούτε θα μπορούσαν να ανακόψουν την πρόοδο στις αερομεταφορές.

(Έθνος, 20.11.1997) (τελευταία επεξεργασία, 17.2.2009)